

17. februar 2011

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000 E info@if.dk
F +45 3339 4141 W www.if.dk

Vandplanerne kan koste danske arbejdspladser

I de nuværende fremlagte vandplaner skal dansk landbrug reducere 9.000 tons kvælstof i recipienten inden udgangen af 2015 og yderligere 10.000 tons inden udgangen af 2027.

I den tekniske forhøring fra 14. januar 2010 indgik 10.000 tons kvælstof, der skulle reduceres via omsættelige markedskvoter inden udgangen af 2015. Miljøministeren har siden valgt at udskyde dette krav til 2027. Ved at udsætte kravet om de 10.000 tons kvælstof har miljøministeren samtidig mindsket de samfundsøkonomiske konsekvenser.

Arbejdspladser sikres, men ikke på bekostning af miljøet

Implementeringen af markedsomsættelige kvoter er et generelt reduktionstiltag, hvor miljøeffekten først slår igennem efter lang tid, modsat målrettede tiltag hvor effekten indtræffer hurtigt. Det betyder, at de fastholdte danske arbejdspladser ved at udsætte implementeringen, ikke sker på bekostning af miljøet. Tiden frem til 2027 skal bruges til at forbedre miljøteknologien til målrettede reduktionsmuligheder.

Notatet viser, hvad en (gen)indførelse af de 10.000 tons kan betyde

Beregningsgrundlag

I dette notat præsenteres de samfundsøkonomiske konsekvenser af at (gen)indføre et reduktionskrav på 10.000 tons i recipienten, hvor reduktionsfordelingen er fastholdt ved de omsættelige markedskvoter, som blev skitseret i den tekniske forhøring. Det betyder, at kvoterne er geografisk fastholdt på samme niveau, således at den samlede reduktion for landbruget er omkring 19.000 tons kvælstof i recipienten. En sådan udmøntning vil for mange landmænd betyde, at der ikke længere er økonomisk grundlag for videre drift.

Miljøinvesteringerne skal være omkostningsneutrale for landbruget

Omfattende miljøinvesteringer skal foretages, hvis ikke vandplanerne i den nuværende form skal koste 12.200 danske arbejdspladser – som vil forsvinde til udlandet. Lånemarkedet er fortsat relativt låst. Det betyder, at selv investeringer, der på sigt med stor sandsynlighed er selvfinansierende, eller investeringer der kan bidrage til at øge rentabiliteten af tidligere investeringer, er svære at få lån til.

Baggrund

Vandrammedirektivet Vandrammedirektivet er et EU-direktiv, hvis formål er at sikre såkaldt 'god økologisk tilstand' i søer, vandløb, grundvandsforekomster og kystvande. Direktivet implementeres i Danmark med den politiske aftale om Grøn Vækst, ifølge hvilken der skal ske en reduktion af kvælstofudledningen fra landbruget på omkring 19.000 tons i recipienten i 2027. De såkaldte målrettede virkemidler andrager 9.000 tons heraf med virkning inden udgangen af 2015, hvilket skal ske via ændringer i gødskningsloven (der er ændret), etablering af N-vådområder, generelle randzoner langs søer og vandløb mv.

Tidslinje

Dato	Hvilket
2011.02.09	Miljøminister Karen Ellemann udskyder kravet om at reducere de 10.000 tons kvælstof via "omsættelige kvælstofskvoter" til 2027.
2010.10.04	Miljøminister Karen Ellemann sender de 23 vandplaner i høring. Det samlede reduktionskrav er 9.000 tons kvælstof inden 2015.
2010.04.09	I forbindelse med Grøn Vækst 2.0 oprettes et såkaldt kvoteudvalg, der skulle undersøge konsekvenserne af de markedsomsættelige kvælstofkvoter, svarende til 10.000 tons kvælstof i recipienten.
2010.02.23	Karen Ellemann, ny Miljøminister.
2010.01.14	Miljøminister Troels Lund Poulsen sender 23 vandplaner i teknisk forhøring. Det samlede reduktionskrav er 19.000 tons kvælstof i recipienten inden udgangen af 2015.

Beskæftigelseskonsekvenser af vandplanerne

Danmark er på mange måder et vandrigt land. Kystlinjen hører til Europas længste med sine over 7.000 km., hvilket skyldes de mange øer, søer og fjorde. Der findes over 100.000 søer (kilde DMU, 1999) med deraf mange tilknyttede vandløb.

Vandplanerne rammer skævt

Diversiteten kombineret med en geografisk differentieret husdyrbestand bevirker, at de økonomiske konsekvenser af vandplanerne rammer skævt. Konsekvenser vil være, at mange landmænd i områder med store reduktionskrav reelt vil opleve en 'de facto ekspropriation' af deres bedrifter. En videreførelse af produktionen vil i praksis være umulig, fordi arealtilliggende er så hårdt beskåret, at størrelsesøkonomien i husdyrproduktion ikke længere er til stede, hvilket i praksis betyder, at allerede foretagne investeringer i produktionsapparatet ikke længere kan udnyttes fuldt ud, men måske kun halvt, hvilket vil medføre konkurs.

De fleste af de 23 vandplaner rammer hårdt. I det følgende er der kun fokuseret på følgende to områder:

Limfjorden (1.2)

Lillebælt/Jylland (1.11)

Limfjordsområdet skal reducere mest

For begge områder vurderes de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af de målrettede tiltag at være marginale. Limfjordsområdet (1.2) har et landbrugsareal på 540.000 hektar og et reduktionskrav af kvælstof ved recipienten på 2.178 tons via målrettede tiltag samt et reduktionskrav på 3.775 tons med endnu ikke besluttede virkemidler, men forventeligt via markedsomsættelige kvoter.

5.300 jobs tabes i Limfjordsområdet

Beregningerne viser med udtagning af landbrugsjord og husdyr, at 2.000 jobs i landbruget forsvinder i kommunerne i Limfjordsområdet, at yderligere 3.300 jobs i afledte sektorer går tabt, så der i alt forsvinder 5.300 arbejdspladser i området som følge af vandplanerne.

Økonomiske konsekvenser (Limfjorden), pr. 1.000 DE

	antal beskæftigede				Værditilvækst	Eksport
					mio. kr.	
	Primær	Forarbejdning	Afledte	I alt		
Kvæg	1.200	700	900	2.800	1.000	900
Svin	700	800	600	2.100	1.000	1.000
Øvrige	100	200	100	400	200	100
I alt	2.000	1.700	1.600	5.300	2.200	2.000

Anm.: Afrundede tal

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Lillebælt/Jylland (1.11) har et landbrugsareal på 140.000 hektar og et reduktionskrav af kvælstof ved recipienten på 618 tons og et reduktionskrav på 1.360 tons med endnu ikke besluttede virkemidler, men forventeligt via markedsomsættelige kvoter.

1.600 jobs
tabes i Lillebælt/Jylland

Området ved Lillebælt/Jylland er relativt hårdt ramt med i alt 1.600 tabte arbejdspladser ved den nuværende forventede udformning af vandplanerne. I den for landbruget tabes 600 jobs, 600 i forarbejdningsvirksomheder og yderligere 400 i afledte støtteerhverv.

Økonomiske konsekvenser (Lillebælt/Jylland), pr. 1.000 DE

	antal beskæftigede				Værditilvækst	Eksport
					mio. kr.	
	Primær	Forarbejdning	Afledte	I alt		
Kvæg	200	100	100	400	200	100
Svin	400	400	300	1.100	500	500
Øvrige	0	100	0	100	100	0
I alt	600	600	400	1.600	800	600

Anm.: Afrundede tal

Kilde: Landbrug & Fødevarer

12.200 arbejdspladser
flytter til udlandet

De samlede beskæftigelsesmæssige konsekvenser af vandplanerne i Danmark rammer skævt. Vandrige områder som Limfjordsområdet og Lillebælt/Jylland skal reducere relativt meget kvælstof med deraf negative konsekvenser for beskæftigelse og økonomisk vækst. Samlet set vil de 23 vandplaner alt andet lige fjerne 12.200 arbejdspladser fra Danmark. Alene i forarbejdningssektoren (slagterier, mejerier mv.) ville tabet være 3.900 beskæftigede.

Økonomiske konsekvenser (Danmark), pr. 1.000 DE

	antal beskæftigede				Værditilvækst	Eksport
					mio. kr.	
	Primær	Forarbejdning	Afledte	I alt		
Kvæg	2.400	1.400	1.700	5.500	1.900	1.700
Svin	2.000	2.100	1.700	5.800	2.600	2.800
Øvrige	200	400	300	900	500	300
I alt	4.600	3.900	3.700	12.200	5.000	4.800

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Appendiks I: Reduktionsopgørelsen er tvivlsom

Miljøministeriets har i de fremlagte vandplaner valgt at bruge det såkaldte 'ålegræsværktøj' som indikator for vandmiljøets kvalitet. Med andre ord, anvendes en levende plante til at vurdere, om reduktionsmålene er nået.

Ålegræs eller 'Almindelig Bændeltang' (*zostera marina*), er en plante, der fortrinsvis lever i lavvandede farvande, hvor lyset er godt, og bunden er sandet eller mudret.

Miljøministeriet antager at ålegræs ulig resten af jordens vækster ikke tilpasser sig omgivelserne...

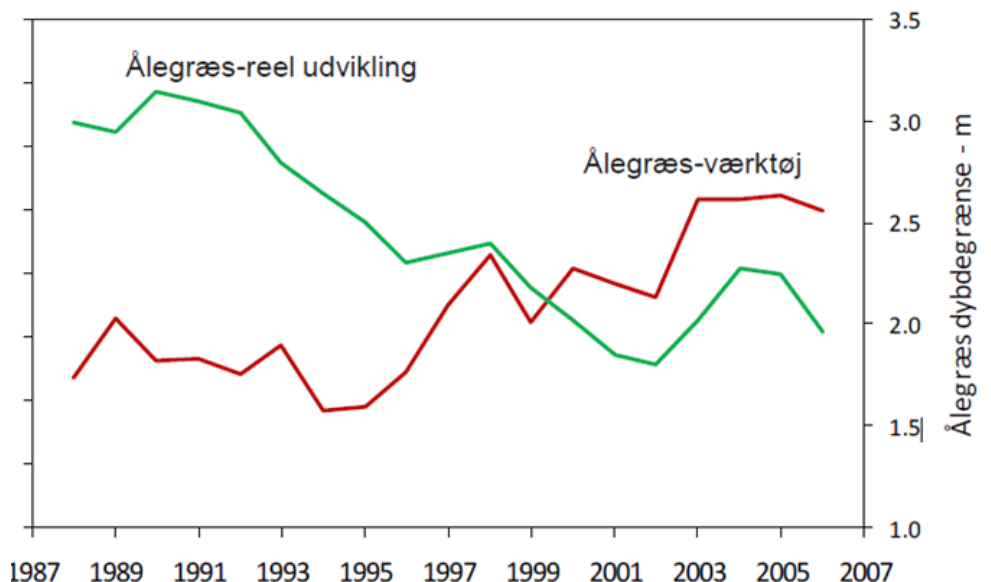
Med valget af ålegræs har man fra Miljøministeriets side antaget, at en sådan levende indikator, ulig alle andre levende vækster og skabninger på jorden, ikke vil tilpasse sig ændrede leveforhold. Forudsætningen bygger på, at der er en konstant sammenhæng mellem kvælstofmængden i vandet og ålegræssets udbredelse. Jo mindre kvælstof desto mere vækst i ålegræsset, og dermed kan ålegræsset vokse (ud) på dybere vand, og man kan vende tilbage til forekomster, som fandtes for ca. 100 år siden (referenceperioden).

... men undersøgelser viser, at modellen og faktiske målinger ikke stemmer overens

Forskning viser imidlertid, at sammenhængen mellem ålegræssets vækst og kvælstofoptag har ændret sig. Ålegræsset har med andre ord tilpasset sig de givne forhold, således at omdannelsen af kvælstof i forbindelse med fotosyntesen/respirationen ikke er den samme som tidligere. Dermed kan man ikke sammenligne tidligere tiders 'ålegræsniveau' med i dag og deraf slutte, om et givent reduktionsmål er nået.

Andre forhold end blot kvælstof formodes at indvirke på ålegræssets vækst, herunder vandtemperatur og vandets saltindhold, som også varierer over tid.

'Ålegræsværktøjet' fungerer ikke i virkeligheden

Anm.: Kurven for Ålegræs-værktøjet er baseret på den teoretiske modelberegning.
Kilde: Flemming Møhlenberg, Plantekongres 2011

Undersøgelser af Limfjorden og visse andre østjyske fjorde og vande viser, at ålegræs som redskab til at måle om reduktionerne er nået ikke harmonerer med de faktiske reduktioner. I perioden 1987-2006 er ålegræsset reelt gået 1,0 m tilbage og ikke 0,8 m frem, som 'værktøjets formel' ellers foreskriver.

Appendiks II: Arealer der skal tages ud af drift

Oplandene belastes forskelligt som følge af vandplanerne. I tabellen nedenfor angives den procentvise arealudtagning for at kunne indfri målene.

Udtagning af arealer i vandplanerne

No.	Vandplansområde	Procent
1.11	Lillebælt/Jylland	23
1.2	Limfjorden	20
1.15	Det Sydfynske Øhav	19
1.9	Horsens Fjord	18
2.5	Smålandsfarvandet	17
1.13	Odense Fjord	15
1.7	Århus Bugt	14
1.5	Randers Fjord	12
1.3	Mariager Fjord	11
1.4	Nissum Fjord	11
2.2	Isefjord og Roskilde Fjord	11
1.8	Ringkøbing Fjord	7
1.12	Lillebælt/Fyn	7
1.14	Storebælt	5
2.6	Østersøen	5
2.1	Kalundborg	2
1.1	Nordlige Kattegat, Skagerrak ..	0
1.6	Djursland	0
1.10	Vadehavet	0
2.3	Øresund	0
2.4	Køge Bugt	0
3.1	Bornholm	0
4.1	Vidå-Kruså	0

Kilde: Videncenter For Landbrug (VFL)

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Leif Nielsen
Finn Christensen

3339 4238 lni@lf.dk
3339 4029 fch@lf.dk